

Nastavnici o sebi i drugima

– osvrt na anketu iz Osijeka

Neven Elezović, Zagreb

Na ovogodišnjem skupu udruge Normala u Osijeku nastavnicima je bila ponuđena anketa koju su oni uredno popunili.

Među komentarima na Pitanje 13, smatrate li da su ovakve ankete korisne, mogao sam pročitati: *ne, jer mi (nastavnici) nikad ne saznamo za njihove rezultate*. Upravo obratno, dragi nastavnici. Vi ćete biti jedini koji će ovu anketu moći detaljno analizirati, a nažalost i jedini koji će o njezinim rezultatima diskutirati.

Neki su u ispunjavanju ove ankete imali *déjà vu* osjećaj. Uistinu, ista anketa bila je postavljena i na skupu u Rovinju 2007. godine i njezini rezultati su prezentirani u Mišu broj 32. Ovdje nemamo dovoljno prostora da usporedno prikazemo rezultate obje ankete pa upućujem čitatelje da pogledaju taj broj Miša. Srećom, dostupan vam je i na webu, na adresi <http://mis.element.hr/fajli/160/32-03.pdf>

Postavljanje iste ankete nije posljedica lijenosti u promjeni pitanja. Usporedba odgovora na identična pitanja u vremenskom odmaku od šest godina ima svoje dodatne vrijednosti. U vrijeme kad je prva anketa bila postavljana, vruća i aktualna tema bila je reforma školstva, i naravno, u vezi s tim su postavljana i pitanja. Danas, šest godina kasnije, ta su vruća pitanja ostala jednako vruća i po svemu sudeći nitko od nas neće dočekati vrijeme kad bi se ona mogla ohladiti. Sve u svemu, nismo primijetili da bi neko pitanje bilo danas manje aktualno ili manje prikladno u odnosu na 2006. godinu.

Anketa je bila anonimna. Popunjeno je točno 149 listića. Na nekoliko pitanja u nekim anketama nisu dani odgovori tako da zbrojevi odgovora mogu biti i manji od tog broja. No, grafički prikaz odgovora bit će dovoljno zoran.

I ovdje se moram ograditi o namjerama ovakvog anketiranja. Ponavljam da ova anketa ne može zamijeniti ozbiljno i profesionalno vođeno ispitivanje, jer mi u Mišu nismo profesionalci po tom pitanju. No, svatko sa zrnom pameti ipak može iz prezentiranih odgovora stvoriti svoje mišljenje.

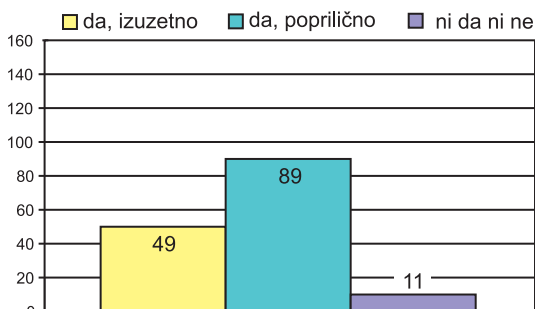
Pitanje br. 1. glasil je: **Molim, napišite u kojem stupnju obrazovanja radite**. Od 149 nastavnika koji su na ovo pitanje odgovorili, njih 71 radi u osnovnim, a 75 u srednjim školama, 3 u obje. Ti su postoci usporedivi s onima iz Rovinja. Pitanje je postavljeno jer ćemo analizirati odgovore posebno za svaku od tih kategorija. Važno je spomenuti da prethodna anketa nije pokazala nikakvu statistički značajnu razliku u odgovorima između ovih dviju populacija.

Pitanje br. 2. **Molim, napišite godine radnog staža**. 17 anketiranih nije dalo odgovor (koji bi razlozi za to mogli biti?). Prosječan broj godina radnog staža za nastavnike srednjih škola iznosi 16.8, a za nastavnike osnovnih škola 11.7. Detaljnija podjela, na one s do 19 godina staža i one preko 20 daje ove brojeve. U kategoriji srednjih škola 39 je mlađih i 26 starijih, s prosjecima od 9.6, odnosno 27.8 godina staža. U kategoriji osnovnih škola imamo 53 mlađih i 11 starijih s prosjecima od 8.1 odnosno 29.2 godina staža. Tri nastavnika koji rade u obje vrste škola su s kratkim radnim stažem.

Ovi podaci govore da je populacija u Osijeku bila u prosjeku za 5 godina mlađa od one rovinjske. Ističem, rezultati prethodne ankete pokazali su da odgovori ne ovise o starosnoj dobi ispitanika.

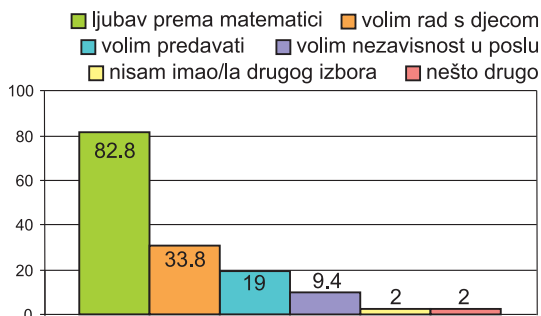
Odgovore na preostala pitanja, pod brojem 3. do 13. iskazat ćemo u dijagramima. Odgovori su dani za cijelu populaciju, za svaki odgovor je naveden broj ispitanika koji ga je odabrao.

3. Jeste li zadovoljni izborom svog poziva?

Na grafikonu su prikazana samo tri odgovora, a u anketi su bila ponuđena još dva: Nisam zadovoljan/na, i Vrlo sam nezadovoljan/na. Dvaput sam pregledao sve listiće da se uvjerim da nitko nije zaokružio te odgovore. O Bože, sretnih li ljudi! (U Rovinju je bilo 11 nezadovoljnika, otprilike 4%. Je li ova kriza kojoj ne naziremo kraj promijenila i ovaj stav?) Ako odgovore ocjenjujemo od 5 do 1, onda je prosječna ocjena u Rovinju bila 4.05 a ovdje je 4.26.

4. Što Vas je motiviralo pri izboru svog zanimanja?

Neki su nastavnici zaokruživali više od jednog odgovora, pa se njihov glas dijelo po stupcima ovog dijagrama. Zbog toga se pojavljuju decimale u ovim odgovorima. Ovdje je došlo do značajne razlike u odnosu na prvu anketu. Iskažemo li radi lakše usporedbe ove odgovore u postocima, oni su sada:

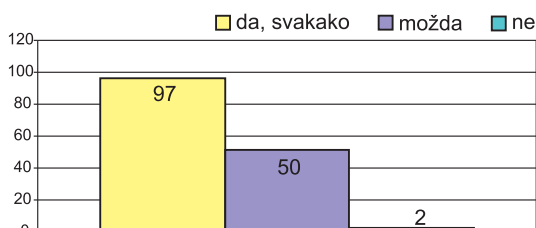
55.6 — 22.7 — 12.8 — 6.3 — 1.3 — 1.3

a u prethodnoj su anketi bili

47.2 — 32.0 — 6.9 — 10.9 — 1.0 — 2.1.

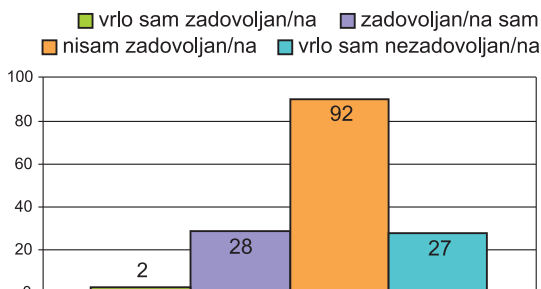
Dakle ljubav prema matematici i predavanju (struka) jača u odnosu na onu prema radu s djecom. Jesu li "nova" djeca uzrok tome? Primijetimo da se i nezavisnost u radu smanjila kao motivacija. Je li se smanjila i u stvarnosti?

5. Biste li ponovo izabrali isti poziv?

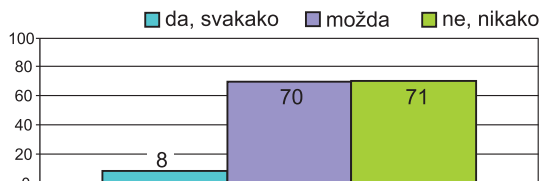
I ovdje je vidljiv porast entuzijazma i ljubavi prema odabranom pozivu. Prijašnji prosjek je bio 4.44, a novi 4.64.

6. Kako ocjenjujete svoja primanja, u usporedbi s profesijama istog stupnja obrazovanja?

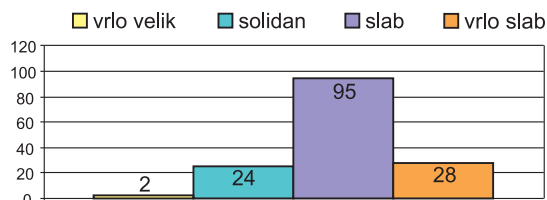
Da, kriza je ostavila traga. A možda i činjenica da je anketa rađena prije najnovijih odluka trenutne Vlade. Ovdje je razlika u odnosu na prethodnu anketu drastična. Iskazana prosječnom ocjenom na skali 4-3-2-1, prethodna ocjena je bila 1.57, a sadašnja 2.03.

7. Biste li promijenili zanimanje za neko sa sličnim ili neznatno većim primanjima?

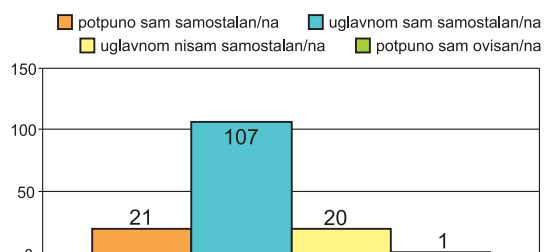
Ovdje je primjetno smanjenje u trećem stupcu. Krizi usprkos.

8. Kako Vi ocjenjujete ugled (ne materijalni status!) nastavničke profesije u našem društvu?

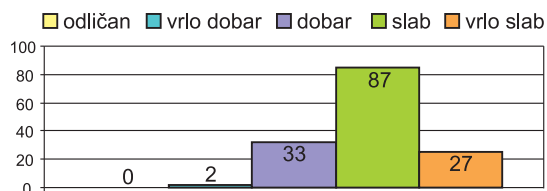
Neznatna promjena na bolje, smanjenje u posljednjem stupcu u odnosu na prethodnu anketu.

9. Kako ocjenjujete samostalnost u bitnim odlukama u Vašem poslu?

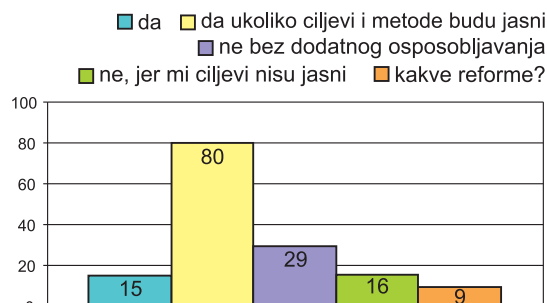
Tu je mala razlika u odgovorima, najveći stupac ima identičan postotak (70% u prethodnoj anketi) a povećao se postotak u prvom stupcu.

10. Po Vašem mišljenju, kakav je odnos nadležnog Ministarstva prema nastavničkoj profesiji?

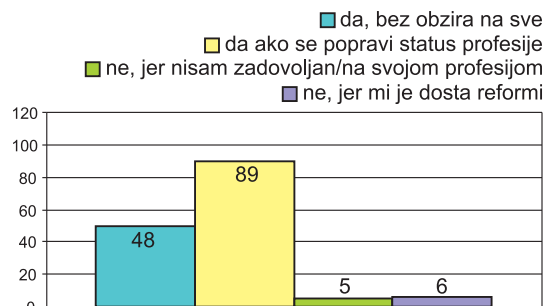
I ovdje su identične promjene. Dominantni stupac ima isti postotak, a ocjena "dobar" raste u odnosu na "vrlo slab".

11. Osjećate li se osposobljeni provesti tražene reforme u školstvu?

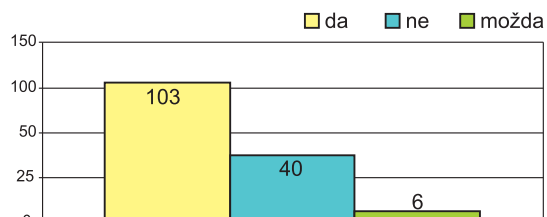
Pomak u ocjenama prema gore. Na nekoliko odgovora osjeća se porast samosvijesti anketiranih.

12. Jeste li voljni "uložiti sebe" u provođenje tih reformi?

Vrlo slična struktura odgovora, uz mali porast optimizma u odnosu na stanje prije šest godina.

13. Smatrate li da su ovakve ankete korisne?

Ovdje je vidljiv pad optimizma. Naravno, riječ je o tome kako je svatko sebi interpretirao riječ korist.

* * *

Nekoliko riječi o razlici i sličnosti odgovora u populaciji nastavnika osnovnih škola prema onima u srednjim školama.

Pitanje br. **3.**

Za razliku od prethodne ankete kad je 30% nastavnika u osnovnim školama bilo izuzetno zadovoljno izborom svog poziva u odnosu na samo 20% nastavnika u srednjim školama, ovdje su odgovori po svim kategorijama praktički identični.

Pitanje br. **4.**

Neznatna (očekivana) razlika, 5% više nastavnika u osnovnim školama preferira rad s djecom kao najvažniji motiv za odabir poziva. Ostali odgovori su proporcionalni, ljubav prema matematici npr. je 41% u srednjoj školi, a 39% u osnovnoj.

Pitanje br. **5.** i **6.**

I ovdje je razlika gotovo zanemariva.

Pitanje br. **7.**

Samo bi jedan nastavnik srednje škole promijenio svoje zanimanje (sigurno zna o čemu razmišlja, već je 30 godina u prosvjeti!), u odnosu na 7 u osnovnoj školi.

Pitanja br. **8.** do **12.**

Nema praktički nikakve signifikantne razlike u odgovorima ovih dviju kategorija. Na primjer, u pitanju **10.** brojevi po pojedinim odgovorima su, za srednju školu 0-1-16-43-15, a za osnovnu školu 0-1-16-43-11. (Tri nastavnika koji rade u obje vrste škola odgovorili su 0-0-1-1-1.)

Usporedba "mladih" i "starih" nastavnika daje vrlo podudarna mišljenja, kao i u prethodnoj anketi. Populacija starijih u osnovnim školama nije bila dovoljno velika za izvođenje relevantnih zaključaka. Zato ćemo grupirati sve mlade iz obje vrste škola i također sve starije. Imajmo u vidu da nekoliko anketiranih nije navelo kojoj kategoriji pripadaju. Izdvojiti ćemo odgovore na neka pitanja. Broj onih koji su zadovoljni pozivom (prema odgovorima u pitanju br. **3.**) je 30-59-6-0-0 kod mladih prema 14-20-3-0-0 kod starijih. Razlozi za odabir poziva (pitanje br. **4.**) daju podatke 55-23-12-4-0-1 prema 20-10-5-3-0-0.

* * *

Na posljednja tri pitanja nastavnici su mogli odgovoriti po svojoj volji, navodeći probleme koji ih najviše opterećuju, stvari s kojima su najviše zadovoljni, kao i mogućnost da navedu bilo što po svom izboru. Naravno, svi odgovori ne mogu biti navedeni. Kao u prethodnoj anketi, izdvojio sam one koji su se češće ponavljali ili bi mogli (po mojoj procjeni) biti zanimljivi kao prijedlog za neku buduću raspravu, putokaz nadležnima ili naprosto zabava za sve nas koji to čitamo. Usporedite ove odgovore s onima od prije šest godina.

14. Ukoliko želite, napišite koji vas problem u vašoj profesiji najviše opterećuje.

- nedostatak uvjeta za rad, male učionice, manjak kompjutera
- loše opremljene učionice
- nedostatak financijskih sredstava za nastavna sredstva i pomagala
- reforme bez jasno postavljenih ciljeva
- prevelik broj predmeta u gimnazijama
- odnos ravnatelja prema radnicima (u ovom slučaju, prema meni)
- svi imaju ista primanja bez obzira na količinu uloženog truda
- previše je administracije
- preveliki razredni odjeli
- nedostatak matematičke učionice (kabineta)
- osim ploče i krede nemamo ništa od informatičke opreme u učionicama, a kamoli pristup internetu
- prevelika posvećenost pravima djece i pretjerivanja u tome
- prevelika prava roditelja i njihovo miješanje u naš posao
- nezaštićenost profesora
- nedostatak opreme u školi
- status profesije
- problemi s ravnateljem koji smatra da su zelena ploča i krede dovoljni u nastavi matematike
- materijalni status
- loš odnos okoline prema školi i obrazovanju
- učenici s ADHD poremećajem koji ometaju rad
- obveznost pisanja priprema. Istu nastavnu jedinicu u 4 paralelke radim na drugi način, priprema je samo formalizam.
- slab društveni status (u usporedbi s pravnicima, inženjerima...)

- sve veći broj učenika koji pohađaju nastavu po prilagođenom programu u redovnoj nastavi
- samovolja ravnatelja
- nedovoljna mogućnost individualizacije u nastavi
- nedorečenost kurikuluma
- enormna besmislena birokracija
- programi su zahtjevni a na državnoj maturi traže samo tablicu množenja
- nejasni ciljevi i načini promjene sustava obrazovanja
- sveopći nered koji vlada u prosvjeti
- loši pravilnici i zakoni
- sve znamo a ništa ne možemo promijeniti (što nije dobro)
- premalo samostalnosti u realizaciji plana i programa
- predznanje učenika
- papirologija ubija svaku kreativnost
- kriteriji za napredovanje
- zakon o udžbenicima
- vrijednosni kriteriji u društvu
- mirenje s nečasnim metodama
- puno papirologije kod odgojnih mjera
- zastarjelost programa
- opsesija sustavom ocjenjivanja
- pritisak roditelja, ravnatelja i savjetnika
- preopširni programi
- razredi različitih interesa, sposobnosti i predznanja
- nastava matematike bi u rasporedu trebala biti od 1. do 4. sata, te bez dvosata
- učenicima je stalo samo do ocjene (a i roditeljima)
- postala sam činovnik a ne učitelj
- nemotiviranost učenika i kolega
- nedostatak pozitivnih primjera u društvu
- sve veća nezainteresiranost djece za znanjem, površnost

15. Ukoliko želite, napišite čime ste u svojoj profesiji najviše zadovoljni.

- rad s mladima
- osjećam se korisno prenoseći svoje znanje mladim ljudima
- kreativnošću koja mi je dopuštena i velikom energijom koja se daje i dobiva u radu s djecom

- zadovoljstvo kad shvatiš da učenici razumiju i prihvaćaju način predavanja i na kraju da su naučili nešto
- suradnja s kolegama
- suradnja s učenicima
- poučavanjem djece koja su željna znanja
- radnim vremenom
- ljubav prema matematici
- osjećaj uspjeha kada učenici shvate!
- ljudima koji rade isti posao, njihovom voljom, entuzijazmom
- nezavisnost u svom poslu
- dobra suradnja s učenicima
- uspješnim učenicima
- mogućnost prenošenja znanja
- uspjehom mojih učenika
- kreativnost u izvedbi nastave
- kada učenik shvati da je matematika razumljiva
- zakon koji omogućuje komisijski ispit svim učenicima koji to zatraže
- kad vidim da moji učenici vole matematiku
- dobra radna okolina
- uživam u svom poslu, radno vrijeme mi prođe za čas
- moj posao je moj poziv

16. Želite li dodati bilo što, napišite!

- Mora se poraditi na podizanju digniteta naše profesije
- Što više ovakvih anketa poslati u medije, da se čuje mišljenje struke.
- Bar jednom iznesite rezultate ovih anketa! Nisam sigurna da ih netko obrađuje, ali rekla bih da ne!
- Sretno s radom udruge Normala
- Treba uvesti malu maturu da ne budemo opterećeni poklanjanjem ocjena
- Nesretna sam jer savjetnica ne priznaje bodove stečene kroz nastavu drugog predmeta koji predajem, dok u isto vrijeme bode šah i sudoku!
- Don't worry, be happy!
- Bilo što

* * *

Hvala svima koji su pomogli da se ova anketa realizira.